СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 164. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 17-го ЛИПНЯ 1951. No. 164. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 17, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПОВІНЬ НА ПРОСТОРІ 400 МИЛЬ В ОКОЛИЦІ КАНЗАСУ

Канзас Ситі, у стейті Мизури, 15 липня. — Вода з рік Канзас і Мизури вийшла з берегів на просторі 400 миль, що спричинило найбільш збиточну повінь в історії Злучених Держав. Осередком нещастя стало місто Канзас Ситі, положене в двох стейтах, тобто у Канзасі і Мизури. На 900,000 мешканців 500,000 зазнали шкоди від повені, а 75,000 мусіли тікати з своїх домів. Великий промисловий осередок при гирлі рік Канзас і Мизури знищений водою і пожежею, яка повстала в наслідок вибуху 11 резервуарів з 800 галонами олію.

Для рятунку домів від пожежі треба було зорганізувати спеціяльну допомогу для пожежної сторожі, яка водночас бореться з повінню. Пожежа триває вже три дні, збільшаючи шкоду від повені. Щоб рятувати від знищення електровні й заведення для постачання води до пиття треба було зорганізувати „людські греблі" це значить, що там, де загрожують нові прірви в прирережних греблях, люди стають гуртом і не допускають до прориву валів, доки нашвидку зорганізований людський ланцюг не постачить мішків з піском. Рятунковою акцією керує майор генерал Люї А. Пік, командувач відділу військових інженерів. Під його керівництвом стоїть теж краєва ґвардія стейту Мизурі. Стан води в обох ріках уже маліє, одначе виливом загрожена нова околиця між Канзас Ситі і містом Сан Луїс. Шкоду від повені й пожежі оцінюють на пів біліона долярів. Для покриття хвилевих видатків президент Труман звернувся до Конґресу з домаганням виасиґнувати $15,000,000 на рятункову акцію.

Серед небувалої повені містові Канзас Ситі грозить недостача води для пиття, бо водні заведення відрізані від міста. Досі нараховують 17 випадків смерти серед повені. На щастя, головні магазини харчів не потерпіли великої шкоди й тому нема безпосередньої загрози голоду.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАҐАНДА — ЗАГРОЗА ДЛЯ ЧУЖОМОВНОЇ ПРЕСИ

Вашинґтон. — Сен. Герберт Р. О'Коннор, демократ з Мериленду, твердить, що пропаґанда з-поза Залізної Заслони затроює уми населення Злучених Держав, при чому кошти цієї пропаґанди покриває великою мірою американська пошта. Це діється так, що поштовими посилками першої й другої кляси висилається пропаґандивну літературу й газети неанглійською мовою для осіб з першої й другої американської ґенерації. Сенатор О'Коннор, як голова сенатської підкомісії внутрішньої безпеки, звернувся до поштового департаменту з проханням стати з ним до співпраці для припинення большевицької пропаґанди. Він теж звернувся до департаменту справедливости з проханням підготовити закон для припинення пропаґанди, яка „являє справжню загрозу для постійної льояльности першої й другої ґенерації американських громадян".

З Ґрінвуд, у стейті Савт Каролайна, наспіли вісті, що тамошній плян пересилання ідей до країн поза Залізною Заслоною, вже настільки підготований, що може незабаром увійти в життя в формі загального „хрестоносного походу волі". Вже зорганізували 300 комітетів для цієї справи в різних околицях країни.

ВИКІНЧУЮТЬ ВЕЛИКИЙ ВОДНИЙ ПРОЄКТ У КАЛІФОРНІЇ

Сакраменто. — Каліфорнійський водний проєкт, запляннований 14 років тому в долині Сентрал Валі коштом $600,000,000, наближається до викінчення після важких спорів підчас його будови. Самі водні машини й електровня коштуватимуть $400,000,000. Воду розподілятимуть каналами, помпами й іншими засобами для збільшення плодючости ґрунту в цій долині, яка має 500 миль довжини. Тут же в славетній долині Святого Йоакіма є плянтації південних овочевих дерев і городини. Вона наводнювана у великій частині підземними ріками, з яких воду треба видобувати на поверхню землі. Трудноші інженерів полягали в тому, що б найти спосіб надавати надвишки води до інших околиць. Передача проєкту до загального вжитку відбудеться серед відповідних церемоній у місцевості Шаста 1 серпня. Там є штучне озеро Шаста другою найбільшою в світі греблею.

ПРОФ. ДОБРЯНСЬКИЙ ПРО ІМПЕРІЯЛІЗМ РОСІЙСЬКОГО НАРОДУ

Ню Йорк. — У виданні щоденника Ню Йорк Таймс з неділі 15 липня поміщена серед „голосів читачів" на редакційній сторінці стаття під. заг. „Імперіялізм Росії" проф. Лева Добрянського, якого редакція газети, в примітці до статті, представляє як президента Українського Конґресового Комітету Америки, віцепрезидента Федерації Американців походження із Центральної і Східної Европи і члена учительського збору Університету Джорджтавн у Вашинґтоні. Стаття ясно викриває носіїв імперіялістичного наставлення Росії без огляду на її володарів, все одно, чи то були царі, чи, як ось тепер кремлівські диктатори. Згадуючи заяву секретаря стейту Діна Ачесона про імперіялістичний похід Росії упродовж останніх 500 років, д-р Добрянський доводить, що характер російського народу дає підставу його володарям поширювати безупину російську імперію і поневолювати різнородні народи, допускаючися при тому народовбивства. Автор нагадує, що єдиний рятунок від безупинного російського імперіялізму — це здійснення ідей резолюції конґресмена Керстена в Конґресі, щоб звільнити від большевицько-російського ярма народи: Український, білоруський, як теж народи балтійські й кавказькі, признаючи їм право до національної незалежности.

В АМЕРИЦІ

● **Сталеварні ЗДА** випродукували більше на 5 мільйонів тон сталі за першу половину ц. р., як за відповідне півріччя минулого року, тобто, всього 52 мільйони тон. Ця півбічна продукція сталі ЗДА дорівнює продукції сталі Британії, Франції і СССР разом за 1950 р. Випуск сталі стоїть на рівні 101, 1% продукційної спроможности (капацитету) заводів.

● **За право передачі по телевізії** змагання на чемпіона боксу між Чарлсом і Волкотом, що відбудеться 18 липня, фабриканти телевізорів заплатили $100,000 і тим унеможливили телепередачу змагань у кінотеатрах, з якими вони конкурують.

● **„Третя світова війна може бути вирішена якраз у бібліотеках світу"**, сказав д-р Л. Шорс, директор бібліотечної школи при флоридському університеті, на конференції відділу Американської Бібліотечної Асоціяції. Сучасна боротьба між СССР і ЗДА, казав далі Шорс, це насамперед війна ідеологій, відціля особлива роля бібліотек.

● **„Я ніколи нічим не хотіла і не хочу бути як тільки медичною сестрою"**, сказала в день свого 79-ліття і 51-го року праці в шпиталі Південного Нассау п. Мері Пірсон, яку місцева громада сердечно вітала з ювілеєм.

● **Лідер італійських комуністів**, Пальміро Толіяті, розвівся зі своєю жінкою, Рітою Монтаняна.

МАРЕВО НОВОЇ ЧИСТКИ НАД УКРАЇНОЮ

МОСКВА ДОМАГАЄТЬСЯ І КИЇВ ЗАПОВІДАЄ; — ГОЛОВНИЙ ПРЕДМЕТ ОБВИНУВАЧЕНЬ — „НАЦІОНАЛІСТИЧНІ УХИЛИ" В ІДЕОЛОГІЇ І КУЛЬТУРІ. — РИЛЬСЬКИЙ МІЖ УХИЛЬНИКАМИ.

Недавній виступ московської партійної „Правди" проти „націоналістичних ухилів" в українській під-совєтській літературі, зв'язаний з передруком вірша В. Сосюри „Любіть Україну", не був, як можна було очікувати, відірваним і припадковим явищем, але плянованою акцією, що мала б започаткувати нову в безконечній черзі чистку навіть найменших проявів української духовости в під-совєтській дійсності. Головний удар, виходило б, і цим разом скерований насамперед проти культури та її творців. До таких висновків призводить кореспонденція Геррисона Е. Сейлисбурі з Москви, надрукована в Ню Йорк Таймсі з 14 липня. В ній дослівно пишеться:

„Москва, 13. липня. — Комуністична партія започаткувала в Україні нову акцію для виелімінування „серйозних ідеологічних ухилів і помилок, багатьом з яких надається характер „буржуазного націоналізму". „Правда" проголосила сьогодні постанову Центрального Комітету Комуністичної партії в Україні, признаючи свою відповідальність за такі помилки та прирікаючи виелімінувати їх з України, зокрема з українських інтелектуальних кол. Численні статті в газеті „Правда України", що появляються в Києві, повідомляють про мітинґи письменників і партійних робітників в багатьох українських центрах, на яких обговорюються „буржуазно-націоналістичні" ухили та загальні помилки в ідеології. За серйозні ухили вже скритиковано деяку кількість найвидатніших українських письменників, включно з Вандою Васілевською та Олександром Корнійчуком, одною з найбільше відомих в Совєтському Союзі літературною родиною, та з В. Сосюрою, добре відомим українським поетом, поезію якого „Любіть Україну" заатаковано за націоналістичний характер. В додатку, за буржуазно - націоналістичні тенденції натавровано пів тузіна менше відомих письменників Одеси. Іншим автором, вирізненим окремою критикою центрального комітету комуністичної партії в Україні, був М. Рильський, критик, поет і сатирик, який вже при попередніх нагодах був прикликуваний до відповідальности за ідеологічні помилки. Проте, кампанія не обмежується до літературних кол. Центральний Комітет подибав серйозні ухили і в своїй власній роботі та в роботі партійної організації взагалі. „Центральний Комітет в найближчому часі поробить заходи для усунення серйозних помилок і ухилів в ідеологічній праці" — говориться в його постанові. „Рішено опрацювати заходи на широку скалю для усунення існуючих серйозних ухилів і помилок в ідеологічній роботі та для радикального поліпшення керівництва мистецьких організацій Республіки". Критику скеровано теж проти української преси, включно з „Правдою України", як теж проти Київського Театру Опери і Балету. Але найгостріший випад зроблено проти поезій Сосюри, які по думці „Правди України" мають такий характер, що під їхніми почуваннями може підписатися кожний ворог українського народу з націоналістичного табору, скажімо, Петлюри або Бандери". (Н. Й. Таймс при цьому останньому прізвищі дає вияснення, що це „колишній провідник проти - совєтських повстанців). Кампанія наступила після декади українського мистецтва і літератури в Москві, під час якої виставлено в головних театрах Москви численні українські п'єси, опери і т .п. Після фестивалю прийшла гостра критика „Правди", органі комуністичної партії, — проти поезій Сосюри та опери Василевської і Корнійчука — „Богдан Хмельницький", при чому комуністичній партії в Україні закидувано ухили в ідеологічному керівництві".

АЧЕСОН ПОПЕРЕДЖУЄ КРАЇНУ ПРО КОМУНІСТИЧНИЙ НАПАД ПІСЛЯ КОРЕЇ

Вашинґтон, 15 липня. — Секретар стейту Дін Ачесон тієї думки, що підчас теперішніх переговорів про перемир'я, а опісля про мир у Кореї не треба „показувати карти". Він попереджує, що такий мир може приспати чуйність Америки та вможливить ворогам новий і то більше загрозливий напад упродовж найближчого пів року. Осторога Ачесона міститься в його замітках від 29 червня до видавців журналів. Ці замітки опубліковані тепер із стенографічного протоколу. В той час президент Труман заявив, що пропозицію завішення зброї в Кореї варто випробувати як крок у напрямі вставлення загального миру. В той час ще й інші провідні особи, між ними секретар оборони Джордж К. Маршал і директор мобілізації Чарлс Е. Вилсон, застерігали американське населення від послаблення мобілізаційних зусиль.

„Якщо стало можливим покінчити війну в Кореї, то це сталося наслідком наших зусиль і жертв, які ми вже принесли". — сказав секретар стейту. „Одначе, можу вам заявити, що так певно, як ми сидимо ось тут, прийде до нового нападу проти нас продовж часу від шости місяців до одного року, з далеко більшою силою, десь в іншій частині світу, як що ми дамо себе заколисати і не будемо готові на такий напад". Після того Ачесон застеріг перед оптимізмом деяких письменників і журналістів, які думають, що самий біг часу поможе нам перехилити перемогу на наш бік.

АМЕРИКА ВІДКИДАЄ СОВЄТСЬКІ ЗАКИДИ ПРОТИ МИРУ З ЯПОНІЄЮ

Вашинґтон. — Департамент стейту відкинув — як здається остаточно — закиди Москви проти окремого миру Америки й Великобританії з Японією. Водночас департамент ще раз запросив Совєтів до участи в підписанні мирового договору, яке має відбутися у Сан Франсіско в вересні. Цим департамент стейту відповідає на ноту Совєтів з 10 червня, яка подає основні закиди проти окремого миру Америки з Японією. Америка твердить, що мировий договір — це жадна загроза для миру, як це твердять Совєти; він тільки дає змогу Японії обороняти себе від нападу.

Від себе Америка робить закид Совєтам, що вони хочуть виключити Японії можливість входити в оборонні договори в майбутності відповідно до її потреб.

АЛЯРМУЮТЬ НЕДОСТАТНЮ КІЛЬКІСТЬ АТОМОВИХ БОМБОВОЗІВ

Вашинґтон. — На підставі одержаних від представників військової авіяції даних, деякі члени Конґресовго Комітету Збройної Служби здіймають тривогу, що наявних готових до акції 87 бомбовозів В-36, які призначені спеціяльно для атомових бомб (зокрема для можливих атак на Росію), не вистачить для майбутніх військових операцій. Попередні плянування в цій галузі критикуються як помилкові. На закритому засіданні Комітету, яке з уваги на секретність справи було під охороною спеціяльної сторожі, ухвалили запропоновану повітряними силами частину авіяційної програми на суму $3,580,000,000. У зв'язку з цими справами начальник штабу авіяційних сил ген. Г. Ванденберґ, який щойно повернувся з інспекційної подорожі за океан, заявив, що на нього справив велике враження проґрес у будівництві нових авіобаз у Північній Африці та у виробництві турболітаків у Англії.

АВЕРЕЛ ГАРРИМАН дякує президентові Труманові за побажання „добрих успіхів" у його місії до Тегерану, щоб там посередничати в нафтовім іpансько-британськім спорі. В Тегерані Гарримана зустріли комуністи демонстрацією та окликами „Геть з американським імперіялізмом", тоді як націоналісти й прем'єр радо вітали гостя.

НЕО-ФАШИЗМ ПРОТИ СОВЄТІВ І АМЕРИКИ

Лондон. — С. Л. Солцберґер згадує у своїй черговій кореспонденції з Европи до Ню Йорк Таймс, що хоч минуло вже 6 років, як нацизм та фашизм зазнав поразки, проте годі твердити, що він зовсім пропав. Сліди його можна завважити в Німеччині та Італії, а навіть в такій країні як Швеція. Цей нео-фашизм відноситься однаково ворожо проти Совєтів, як і проти Злучених Держав. Він є слабий, але — нагадує Солцберґер — слабим був також і нацизм в 1928 році. Тому саме не зашкодить добре слідкувати і за нео-фашизмом, хоча Европа йде тепер справжнім демократичним шляхом.

ЧЕРВОНІ В КОРЕЇ ДАЛІ НАСТУПАЮТЬ

Токіо. — Обидві воюючі сторони покликуються на переговори в справі перемир'я і взивають заперестати дальші бої. Проте корейсько-китайські частини наступають з метою не допустити до консолідації військових частин Об'єднаних Націй на півдні від Кумсонґ, в східньо-центральнім секторі боєвої лінії. Ці наступи слабі й їх легко відбито. Командування військових сил Об'єднаних Націй дає постійно ворогові до зрозуміння, що воно готове на всякий випадок та пильно слідкує за тим, чи ворог не використовує перемир'я на підготовку нової офензиви. Але й те саме передає китайське радіо, перестерігаючи перед можливим „новим нападом" американських військ у Кореї та нагадуючи, як то американські літуни бомбардували впродовж кілька днів уже по пропозиції Якова Маліка в справі перемир'я в Кореї.

● **Серія міжнародних конференцій** в справі виховання почалася в Женеві, Швайцарія. В нарадах беруть участь представники 43 країн.

ПЕРЕГОВОРИ В КАЕСОНҐ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ ПО ДВОДНЕВНІЙ ПЕРЕРВІ

Токіо. — Комуністична делеґація приняла на недільних нарадах (третя сесія) передумови дальших переговорів, предложені їй головним командувачем аліянтських сил, ген. Меттю Б. Ріджвеєм. Ділова сесія (четверта) в справі властивого перемир'я почалася в понеділок рано. Недільна сесія була наскрізь формальною, в часі якої говорили тільки голови делеґацій, а це адмірал Джой, як представник армії Об'єднаних Держав, і генерал Нам Iль, голова Штабу Північно-корейської армії. Замітне, що китайські члени делеґації з'явились без військових відзнак, ніби тому, щоб відзначити, що вони „добровольці", як і решта китайських військ. Згода на умовини, як їх представив адм. Джой, означає, що місто Каесонґ зневтралізоване, без ніяких збройних сил, крім легко озброєних вояків, що потрібні для вдержування порядку. Допущено до міста також 20 кореспондентів Об'єднаних Держав, між якими є теж один південний кореєць. Уся служба, потрібна для конференційних цілей, має бути без зброї. Адм. Джой повідомив ще корейсько-китайську делеґацію, що на нарадах не будуть обговорювані ніякі політичні справи, а тільки самі військові. Програма нарад це головна точка понеділкової сесії, з ряду четвертої й першої ділової.

Комуністичні радіопередачі, корейські й китайські, згадували, що ворог буде домагатись відкликання обидвох армій зі старої границі, себто 38 паралелі, та евакуації усіх чужинецьких військ з Кореї.

КЛЯСИЧНИЙ ВЗІРЕЦЬ ДЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ В АЗІЇ

Гонґ Конґ. — Китайські комуністи святкували 1 липня 13-ліття існування Китайської комуністичної партії. З цього приводу появились різні статті, написані китайськими комуністичними провідниками, якими звертається увагу інших азійських країн на успіх революції в Китаю і взивається їх пильно вивчати те, що писав Мао Тце-тунґ, якщо хочуть якнайскорше скинути кольоніяльне чи півкольоніяльне ярмо. Усі революції в Азії повинні відбуватись по тих самих зразках, як це сталося в Китаї. Також дається до зрозуміння, що вже сама стратегія вимагає, щоб всюди в Азії визнати Пейпінґ як вождівський центр. Окрему увагу звертається на Індії. Це пізнати хоча б по багатьох брошурах, які видано в різних діялектах цеї країни. Очевидно, що всюди підкреслено, що й вся наука Мао, яку поширюється у тих брошурах, оперта на Марксі, Енґельсі, Леніні й Сталіні.

КОМУНІСТИЧНІ КРІВАВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ТЕГЕРАНІ

Тегеран (Іран). — Комуністична партія (Тудег) влаштувала демонстрацію з нагоди „Свята Мучеників", — себто страйку з-перед п'ять років, який вчинили нафтові робітники. На ділі це був протест, звернений проти приїзду спеціяльного дорадника президента Трумана, Аверела Гарримана, який прибув до Тегерану, щоб помогти наладнати нафтове британсько-іранське напруження. Демонстрація, в якій взяло участь до 10.000 комуністів, перемінилася в сваволю, так, що поліції й війську треба було вживати танків, щоб припинити порушення громадського порядку. Метушню спричинили властиво націоналісти, прихильники прем'єра Могамеда Моссадеха, з яким має конферувати Гарриман. Вони виступили проти комуністичних демонстрантів і з цього постала бійка. Поліція і військо почали інтервенювати. Наслідок такий, що досі нараховано дев'ять осіб убитих, а до сто ранених. Між убитими є три полисмени і дві жінки. — Бійка відбулася перед самим парляментом. Комуністичні демонстранти дістались теж до будинку американської амбасади, але не до середини. Тільки знадвору кричали „Долів з імперіялізмом". Побоюються, що це щойно початок заворушень, себто одвертої боротьби між іранськими комуністами і націоналістами. Комуністична партія (Тудеґ) є в Ірані незаконною. Комуністи протестують проти американської інтервенції, а прем'єр знову радий, що Гарриман прибув до Ірану в такій важливій місії, хоч треба сумніватися, щоб вона була успішна, коли йдеться про зміну в справі націоналізації Англо-Іранської Нафтової Компанії.

В ЕСПАНІЇ ЗАНОСИТЬСЯ НА ВЕЛИКІ ЗМІНИ

Мадрид. — Американські сенатори, що приглядалися відносинам в Еспанії з метою втягнути країну в тісніший оборонний зв'язок з демократіями, відїхали з повною надією, що це не тільки можливе, але певно станеться і то в найближчій будуччині. Такої думки є Тіодор Ф. Ґрін, демократ з Род Айленд, голова делеґації, висланої Сенатською підкомісією для закордонних справ. Справа ця поступила так далеко вперед, що надіються, що вже впродовж цього тижня можуть наступити радикальні зміни в міністерстві генераліссімуса Франка. Зі старих міністрів залишаться тільки монархісти і ліві, що відомі з прихильного становища до Злучених Держав. Фактичну владу мав би перебрати теперішній дорадник Франка, капітан маринарки Луї Ареро Блянко, а Франко сповняв би тільки функції голови держави. Та найбільшою несподіванкою мало би бути проголошення більшої свободи преси. Зміни ті толкуються так, що підготовка до боротьби з комуністичною аґресією, може бути як слід переведена тільки при фінансовій та матеріяльній допомозі Злучених Держав. Без реформ Еспанія цеї допомоги не дістане, а згл. нестане членом Атлантійського Пакту Оборони. Що справа з Еспанією на добрій дорозі пізнати по тім, що її відвідає за кілька днів адмірал Форест П. Шерман, голова морських операцій і член Об'єднаних Шефів Штабу Злучених Держав.

В СВІТІ

● **Число прикордонних інцидентів** між московськими сателітами і Югославією збільшилось після початку мирних переговорів у Кореї, а це значить, що Сталін провадить фальшиву гру в мир, — заявив маршал Тіто.

● **Іран шукає покупців нафти** і серед старих і серед нових клієнтів на рівній базі, відкидаючи раніші зобов'язання, що вже остаточно минулися — заявляють урядові кола

● **Два пароплави будовані для** Польщі в Англії конфіскував англійський уряд після протесту в цій справі ЗДА.

● **1,000,000 війська** мають сателіти Москви, Румунія, Болгарія і Мадярщина, за твердженням офіційних чинників Югославії. За мирним договором вони повинні мати не більше 246.800 війська.

Ірану.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12 00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$2.00	Six months	$ 2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

ЄДИНЕ В СВОЇМ РОДІ

Американський нарід вміє скоро забувати завдані йому кривди, а проте і в нього залишилися три згадки про жорстокі події, які не слід би забувати. Це: „Рімембер Аламо" (6 березня 1836), „Рімембер Мейн" (15 лютого 1898) і „Рімембер Перл Гарбор" (7 грудня 1941). Перше звернене проти Мексико, друге проти Еспанії, а третє проти Японії. Перші два, по правді, тепер мало хто пам'ятає, але Перл Гарбор — це ще й нині жива подія. В час другої світової війни скрізь і всюди можна було вичитати чи почути: „Пам'ятай за Перл Гарбор". Це було в очах американців жорстоке й підступне злочинство, яке потрясло всіми до такої міри, що треба було евакувати японців з деяких місцевостей в Каліфорнії не так з огляду на воєнну конечність, як з побоювань, щоб американці не захотіли пімститись на них за злочин їхньої батьківської країни. Проте, американські японці, як вояки, виявляли в час війни надзвичайну хоробрість і льояльність і здобули багато відзначень, чим дуже злагіднили протияпонські настрої бодай наприкінці війни. Нагадуємо про це, бо на тлі цього краще зрозуміємо ту величезну переміну в Америці щодо японців і Японії, вислідом чого маємо тепер джентельменський мировий договір, запропонований Злученими Державами і Великою Британією, що не має в собі ніякої тіні пімсти і визнає суверенність Японії та втягає її до кола вільних націй.

Правду кажучи, Японії помогла — Москва. Не зважаючи на її мудру повоєнну політику, яка добачувала в американській окупації не ворога, а рятунок від руїни, а в особі ген. Доґлеса МекАртура батька, а не ворога-окупанта, вона все таки не була б так скоро позбулась наслідків воєнної прогри, як би не нова загроза для Америки і вільного світу з боку комуністично-московської аґресії. Проте, навіть і в цьому випадку, запропонований договір з Японією справді являє собою те, за що його мають — унікат в історії воєн. Це не договір пімсти і репарацій, але простягнення руки до справжнього примирення. Воно протилежне тому, що сталося по першій світовій війні. Тепер те саме буде стосуватись також і замирення з Німеччиною, яке будується на тих самих засадах, що і мир з Японією. Які будуть наслідки цього, годі передбачити. Це залежатиме в першій мірі від Японії й Німеччини, наскільки вони прозріли і позбулись своєї давньої аґресивности. З Японією Злучені Держави мабуть дійдуть до ладу і тим самим Пацифік буде забезпечений. Інша справа з Німеччиною, поділеною на дві частини, яка схильна покористуватись конфліктом між демократичними потугами і Совєтським Союзом і грати на два боки, витягаючи ось так для себе можливо найбільші користі. З Японією того не буде. Вона піде зі Злученими Державами і то з цілим своїм людським резервуаром, що матиме на випадок війни велике значення.

Договір з Японією може натрапити ще й на деякі труднощі з боку різних держав ,одначе вони не будуть суттєвими. Певно, Совєти не будуть вдоволені з нього, але їх спротив нічого не вдіє. Є також розходження з Англією, бо ж вона визнає червоний уряд в Китаї, а Японія, як стане знову самостійною, ймовірно заключить договір з націоналістичним Китаєм, себто з ген. Чянґ Кай-ші на Формозі. Все це одначе не змінить того, що незабаром з'явиться на міжнародній арені Японія, як важливий міжнародній чинник і приятель Злучених Держав, а водночас і як поважна збройна сила.

БЮДЖЕТ КРАЇНИ

Американський загал, та ще в літні місяці, чи не найменше інтересується бюджетом країни. Для нього — морські і гірські курорти, місцеві події дня, відпустки, спортові та інші імпрези — це більше ніж досить на літню спеку, а бюджетом хай турбуються законодавці у Вашинґтоні, бо від того у великій мірі залижатиме їх евентуальний перевибір першого вівтірка котрогось листопада. А проте, бюджет країни кожночасно вирішується в Конґресі переважно в гарячі літні дні і для людини, що вміє читати цифри, становить незвичайно багатомовне дзеркало становища країни та тенденцій його дальшого розвитку. Інше діло, що визнатись в теперішній бюджетовій астрономії цілком не така легка справа і на ній загал розбирається приблизно так само, як на ядровій фізиці — мислить вашинґтонський кореспондент Юнайтед Прес, Л. С. Вилсон.

З побіжних порівнань виходить, що бюджет Злучених Держав швидкими темпами котиться по похилій дошці, але котиться проти природи вгору. Найгірше, що котяться тільки видатки країни, без пропорційного збільшення її прибутків. Для прикладу вистачить навести, що в першому тижні нового бюджетового року, який почався з днем 1-го липня, державна скарбниця видала приблизно 1,044,000,000 долярів і в тому самому часі одержала 736,000,000 долярів. „Чистий" недобір виносить, отже, 308,000,000 долярів. Це тільки за шість днів!

Ще більш пластично виходить бюджетове положення країни в порівнянні з таким же перед 20 роками. Біліон долярів, що їх видав уряд за один тиждень тепер, був би вистачив покрити урядові видатки впродовж чотирьох місяців 20 років тому. Інше діло, що вміжчасі постало багато нових „дір", які уряд мусить закривати долярами, але яких не було в 1932-му році. Атомова енерґія, розвиток господарства, допомога, оборонні видатки, що не мають собі рівних в мирному часі, допомога закордонним країнам, цілий ряд нових урядових аґенцій, недобори за попередні роки — це тільки деякі з тих саме „дір", що їх доводиться покривати новими недоборами. Видатки ці покриває уряд фондами з податків та позиченими від банків і корпорацій.

Нові позички ще тільки збільшують національне заборгування. Їх висоту можна собі усвідомити фактом, що в цьому році урядові доведеться заплатити приблизно 5,800,000,000 долярів самих тільки процентів від позичок. Двадцять років тому ці проценти виносили ще тільки 581,000,000 долярів, отже приблизно одну десяту частину теперішньої суми.

Для характеристики можна б ще навести видатки поодиноких департаментів в теперішньому році в порівнянні з їхніми видатками 20 років тому. І так: видатки на сільське господарство виносили тоді 321,547,000 долярів, а сьогодні — 1,629,000,000 долярів; торгівля — $49,383,000 тоді і $115,000,000 нині; праця — 13,000,000 тоді і 220,000,000 до. сьогодні. І т. д. Якщоб розвиток мав продовжуватися в такому самому напрямку і такими самими темпами, то за двадцять чергових років американські рахівні машини вже не мали б досить цифер, щоб могти ці астрономічні числа краєвого бюджету додавати.

Треба признати, що не тільки законодавчі інституції, але й уряд намагаються цей розвиток прининити, дбаючи рівночасно, щоб цим не пошкодити іншим інтересам країни, зокрема її загальному розвиткові і обороні.

В інтересі правди і поневоленого народу

(Ще про анкету Гарвардського Унiверситету).

Мова не про анкету усного опитування, провадженого нюйорським відділом „Рефюджі інтерв'ю проджект", що його очолює д-р І. Д. Лондон, а про „національну" анкету для писаних відповідей, що дотепер практикована була серед українських ДП у Німеччині, а тепер її пляновано урухомити тут, в ЗДА. Саме цю анкету українська преса в Европі піддала гострій критиці, головно закидуючи їй проросійське наставлення. Як реакція на цю критику, в Ню Йорку, куди приїхали з Німеччини співробітники Гарвардського Університету (п. п. Бауер, Решетар і Лутер, що власне „національну" анкету провадили в Німеччині, а тепер мали б провадити тут) відбулося декілька нарад цих співробітників з представниками місцевої української громадськости. Наради показали, що хоч дотеперішня критика анкети місцями мала надто загальниковий характер і непотрібну різкість тону, проте анкета, на думку українців, таки скомпонована незадовільно і потрібно було б її „підновити" — дещо додати, дещо скоротити, дещо подати в іншій редакції.

Очевидно, це взяли до уваги згадані співробітники Гарвардського Ін-ту, бо після останньої наради, що відбулася минулого тижня, представникам Добрусу було запропоновано подати конкретні пропозиції бажаних змін щодо окремих точок анкети, щоб пізніше їх спільно обговорити і, в разі слушности, використати в анкеті. Автор цих рядків свідомий однак того, що в цім випадку мова може бути лише про незначні і переважно редакційного характеру поліпшення існуючого тексту запитника. Тому з рядом принципових моментів вирішив виступити в пресі.

Як нас інформовано, анкету призначено для недавніх ДП з поневолених національностей СССР. Проте з питань анкети такої специфіки її — настанови обслужити поневолену націю — ніде не видно: **нема питань, де було б місце на виразне протиставлення російського народу — як панівного народу в нинішньому СССР — численним поневоленим народам того ж СССР, в тім і народові українському.** Зокрема нема в анкеті питань, відповіді на які могли б дати картину щораз гострішого русифікаційного курсу Кремля.

Скажуть: українці, що виповнюватимуть анкету, зможуть про це написати в „примітках" до тих чи інших питань. — Може, частково, й так. Може хтось і напише, чимало перед тим поморочившись — куди ж його причепити? Але говорімо принципово: чи можна такий важливий момент полишати самопливові?

В анкеті немає належно зформованих питань, відповідаючи на які можна було б подати розгорнений образ **економічного визиску України,** її колоніяльного становища в системі нинішнього СССР. Взагалі, в анкеті поняття Україна фіґурує лише в сенсі територіяльному — як місце народження чи проживання індивіда, що виповнює анкету, а ніде як поняття національно-політичного тіла, з своєю окремою історією й культурою. Ба навіть у сенсі певної території **поняття „Україна" підміняється часто в анкеті просто поняттям „область"** („найбільше експлоатованою областю або областями були"; „він (радянський режим. — Б. С.) експлоатував усі області однаково..." і т. інші місця в анкеті).

Розуміється, що й у цім випадку можна знайти вимівку: мовляв, як виповнювач анкети назве ту чи ту область, то відомо буде, до якої національної руспубліки це належить. А ствердити (чи евентуально заперечити) к о л о н і я л ь н и й стан України виповнювач анкети може скільки завгодно в „примітці". Але ж знову таки: чи кожен здогадається це зробити? І чи легко обліковувати дані такої анкети, де заплановані рубрики світитимуть пусткою, а місця „приміток" не вміщатимуть написаного? **Анкета на 25 сторінок мусить бути компонована так, щоб той, хто її виповнює, не** потребував над кожною точкою годину думати — де саме вчепити те, що він хоче сказати; і як краще свою думку зформувати. Бо тоді на виповнення анкети й тижня буде мало, і ледве чи взагалі наші люди після важкого „джабу" захочуть з такою анкетою морочитися.

Є в анкеті й такі питання, мета яких зовсім не ясна, і відповіді на них можуть прийти хіба в наслідок, що так скажемо безвідповідального „здирання з стелі" або звичайного горожіння на пальцях. Для прикладу візьмемо питання 30 на стор. 20 анкети: „...члени яких національностей найбільш за все (слід розуміти, очевидно, найшвидше чи найкраще. — Б. Сив.) вивчили б українську мову та звичаї, якщо їм трапилося б жити серед українців з села: а) росіяни, б) поляки, в) жиди, г) білоруси". Треба виключного збігу обставин, щоб мати відповідне поле спостереження і порівняння в цій галузі. (Бож мова не взагалі про українців, а про „українців з села"!). А потім — **яка мета цього питання?** Чи можна в нім щось знайти для пізнання і поцінування совєтської національної політики?

Або візьмімо питання 16 (стор. 12—13), в якому виповнювача анкети просять зазначити — з ким (росіянином, українцем, жидом, вірменином, татарином, узбеком) він „не хотів би працювати, жити в однім мешканні, мати своїм близьким приятелем, одружитися, мати ділові відносини".

Що „піданкетний" може тут відповісти? Лишити рубрику (тобто всю табличку) порожньою і написати в „примітці", що з усіми він згоден працювати, і жити в однім мешканні, і приятелювати, і мати ділові зносини, і одружуватися, — аби лише то була порядна і приємна людина; що, коротко, має значення в цім випадку характер, вдача особи, а не її національна приналежність.

Більшість, очевидно, так і зробить. Але ж тоді питання: Чи варто в очікуванні такої відповіді, робити цілу таблицю і займати нею аж дві сторінки анкети? І навіщо ставити питання, які всилу неясности їх задуму, їх цілевого наставлення можуть зродити у виповнювача анкети думку, що його в чомусь хочуть „спіймати"? А беручи глибше — чи і в даному разі, закликаючи до участи в анкеті новоприбулих, кандидатів на майбутніх громадян Америки, не варто керуватися як же слушною настановою Ґете, що її він висловив ось так: „Людей завжди треба брати трохи кращими, ніж вочи є насправді, якщо ми претендуємо на них позитивно впливати. Бо лише поводячись з ними так, ніби вони кращі (ніж є насправді), ми зможемо вести їх туди, куди слід".

Про питання 5 Б (стор 3): **„Якщо ви реєструвались як українець, то чому ви реєструвались саме так?"** — в українській пресі вже дещо писали. Ми лише хочемо тут підкреслити, що це питання, яке було б цілком на місці тут, в ЗДА, стосовно першого-ліпшого американського громадянина (бо він крім того, що американець, може ще признавати себе членом якоїсь національної групи, залежно від країни, звідки прибув він сам чи його батьки, врешті, на основі суб'єктивного почуття тіснішої національної приналежности, почуття, яке не суперечить його американськості), то щодо українця, що реєстрував так себе в Україні, це питання звучить як зовсім зайве. Бо чому, справді, українцеві на Україні треба ще вмотивовувати своє національне обличчя? Хіба є якийсь сумнів, що українство — це нормальний, законний феномен? Є, може, припущення, що українська самосвідомість — це не самозрозуміла, органічна річ, а щось чимсь чи кимсь обумовлене — мовляв, „австро-німецька інтриґа", як казали (а подекуди й досі кажуть) російські монархісти?

Захисники анкети можуть сказати: серед виповнювачів анкети можуть трапитися такі українці, що народилися не в Україні або жили поза Україною. Дійсно, винятково такі осібняки можуть трапитися. Але ж анкету будується не для вийнятків, а для загалу. „Вийнятки" можуть собі вмотивовувати своє українство як захочуть.

Натомість **анкета нехай би** поцікавилася тими, скільки в Україні було **російських шкіл** (початкових і середніх) **у 1930 році, а скільки в 1940 році?** І чи змінився в такій мірі і національний склад людности УССР (зглядно кількість росіян в Україні?) Цікаво також було б знати американцям і світові — скільки українізованих вищих шкіл — педагогічних і індустріяльно-технічних — було в Україні 1930 р. і скільки їх було в 1940 році? Це багато пролило б світла на „совєтську національну політику". Та на це місця в анкеті нема. Можуть знов сказати: це міг би знати хіба науковець чи працівник Наркомату освіти. Але на це ми кажемо: вистачить, щоб виповнювач анкети написав: чи були в його районі або місті 1930 р. російські школи і скільки саме, а скільки їх було в1940 році? Середньому українцеві на таке конкретне питання легше буде відповісти, ніж на багато велемовних і заплутаних питань анкети.

А замість питати — хто був Постишев і Хвиля — куди доцільніше було б запитати, **скільки разів совєтська влада міняла український правопис** (бо під Совєтами все робить влада) і для чого вона це робила? Найшлися б такі виповнювачі анкет, що зуміли б коротко і ясно на це відповісти, а для характеристики большевицької „національної політики" це був би дуже важливий штрих. Бо таке було і в Грузії, і в Азербайджані, і в республіках Туркестану. Часта зміна правопису (включно навіть з викиданням тих чи інших літер абетки, напр., в українській абетці викинено літеру ґ) у всіх не-російських народів СССР має на увазі не лише ступнево наблизити всі мови до „язика Леніна-Сталіна" (тобто, російської мови), але й дальшу, більш підступну мету: **здискредитувати мови поневолених народів СССР,** підкреслюючи (ґ то так, щоб навмисности цього не кожен здогадався) їх нестабілізованість, нерозвиненість і хиткість; а раз хитка й нерозвинена мова, то, мовляв, хитка є не розвинена і культура даного народу. Ось про це, власне, йдеться „старшому-братові", до цього саме нагинає московське Політбюро, твердо ставши на шлях русифікації „братніх" республік, а насамперед України.

Ви ж тільки подумайте, яка перфідність: зовні — ніби піклування про українську культуру, її дальший розвиток і піднесення (цим мотивовано кожночасну зміну правопису!), а де-факто в цей спосіб людності а насамперед учням шкіл і студентам, прищеплювано неповагу до рідної мови як до чогось, що не має тривкого ґрунту (сьогодні так, а завтра інак), дезорієнтовано і тероризовано учителів і науковців. Від цього, річ ясна, виграє російська мова — як мова стабільна, унормована, що її кремлівський „корифей науки" ні разу не поважився реформувати, достосовувати „до рівня і потреб большевицької революції". Навпаки: раз-у-раз наголошувано потребу пильнувати мовну й літературну російську спадщину і в унісон з цим поволі касовано „революційні новшества" першого періоду совєтської влади — оту зливу скоротів (абревіятур), зайву „іностранщину" і „надто пахучі" матросько-блатні вислови.

Чи характеризують такі явища національну (вірніше було б назвати **російсько-націоналістичну!**) політику совєтської влади? Думаємо, що дуже характеризують, і що американцям це слід знати. Але національна анкета Гарвардського Ун-ту для цих питань місця не знайшла.

Мусимо ще спинитися на питанні 10 (стор. 7), в якому мовиться про існування української нації, при чому подано три варіянти (з них якийсь один має бути відповіддю виповнювача анкети): а) існування не відокремлене від росіян, б) існування відокремлене, в) існування в давні часи відокремлене, але з часу Катерини ІІ-ої і аж досі „зв'язане з існуванням російської нації, виключаючи період з 1917 до 1920 р." Виходить нібито, що мова йде про те чи і коли саме українці жили власним, окремим державним життям від росіян, а коли спільно, в одній державі, під зверхництвом Москви. Так чому не поставити питання ясно, щоб усім було зрозуміло? І потім — що це дає? Адже це належить до історії — хто ж може заперечувати реальні історичні

(Закінчення на стор. 3)

І. Марчак

Холмські переживання

3)

Солтис побоюючися щоб дахівки, що спадали вниз, не розбили комусь голови, стримував завзяття „робітників". Дахівку почали складати побіч, під межею сусіда Мазура. Через відкритий дах, на півокруглу стелю спустився Сєк Янтек та почав сокирою відбивати дошки, щоб таким способом дістатися до середини почерез хори, що знаходилися впоперек церкви над вхідовими дверми. Тимчасом Марцін, діставшися на вершок даху, другою сокирою почав відбивати хреста, що з висоти молитвенного дому пригадував християнам велич і цілі терпіння Спасителя. Нашів дитячий ще голос одного зі стшельців, з останнім ударом сокири Марціна злився продовжним криком, що нагадував рев дикої тварини: „На бок, бо рускі Буґ лєці!" — Відгомін удару хреста об землю, роздався могутнішим зойком ніж „переможний" реґіт недолітків і „шальварковців".

Марцін і Владек почали сходити за Сєком до середини. Двері вже можна було відкрити. Дерило приступив до них і з урядовою набожністю зняв власноручно перед пару місяцями наложену печатку. Таку подібну церемонію відбув при 8 вікнах, з дверей відбито наложену знадвору колись під час печатання поперечну дошку. Двері знято і винесено, а Марцін схопивши хреста, що стояв посеред церкви з аналойчиком, взяв його між коліна і вискочив надвір з криком, мов божевільний: „На бок, бо на рускім Боґу вєсджам!" Решта робітників відповіла йому довгим протяжним сміхом.

Заблотний з Горішнього Потока, що віз дерево з ліса, в цьому моменті перестав вйокати на втомлених коней та перехрестився. Коні почули, що господар попустив їм віжки, пристанули, вбившись копитами в розпеченому піску. Шум збентеження і жаху несподівано обізвався поза плотами. Кіта, чи хтось інший з поляків, що приглядалися, крикнув: „Марцін, бо ці друґє око вилізє!" — А хтось знова додав: „Теж ютро і в косьцєлє бендзє то само робіл!" Українські жінки, що стояли, позбігавшися зі своїми дітьми, злорічили солтисові й Дерилові, які не дозволяли їм підходити близько до церкви, коли побачили таку зневагу хреста, що з ним їх діди й батьки завжди „на кресни ход ходили", впали на коліна й билися спрацьованою правицею в груди, повторюючи слова митаревої молитви: „Боже мілостіви, будь мя грешного, Боже очисті мя грешного!..."

Усіблення руйнуючої стихії, Марцін, вернувся до церкви, а з ним ще кількох інших. Пораючися з хоругвами, він впав на новий помисл: „Панє коменданцє! Шкода часу! Подпаліць, а то сє приндзи скуньчи!" — Дерило підійшов до порога церкви тай каже: „Нє можна, бо всєь блізко!" — А хтось з розбавленої юрби додав: „З теґо бендзє єще дом людови!"

Старий Заблотний, похитавши головою, вйокнув на коней. З великим трудом віз із деревом рушив з місця. Перший раз обізвався командант Млинік, що стояв оподаль церкви, від сторони села: „Заблотни! Боґа в серцу нє мацє! Задужо наладовалісьцє на своє ґнядоше!"

— „Я працує, панє коменданцє, — каже Заблотни, — і всм, цо моє конє моґов!" Млинік спустив голову та згодом почав про щось говорити з Дерилом, а потім зі солтисом, що незабаром пішов в село. Мужчини-поляки, що якраз повиходили з-поза плотів, зараз таки поховалися, а дехто з них подався в поле до праці. Один зі стшельців побачив коваля Вавжака, що також ішов в поле, злобно запропонував йому забрати колись даровані „русіном" крокви. Незбентежений коваль, не здержуючи скорої ходи відрізав: „Забєж собє, дурню, на трумне, а як ці нє вистарчи, то ці додам єще на ґвозьдзє!"

Солтис вернувся зі села з колодкою. Відірвали замок до хати священика й почали до неї зносити церковне обладнання та частини іконостаса. Робили це так, зневажливо, по-варварськи, що моя мати, яка придивлювалася і ввесь час плакала, хотіла щось сказати, і схопившися за груди, зойкнула та зробивши крок вперед, при виході на загумня станула перед воротами вся поблідла. Те все, що оглядала, було понад її сили. Батько підтримуючи її, відпровадив до хати. Я вийшов з подвір'я й подався в сторону шляху, де стояв Млинік. До нього прямував також і Дерило, що вийшов був із хати священика. Загородивши мені дорогу, каже: „Панє! Нєх сєн пан нє втрунца до тих справ, бо то може пану зашкодзіць!" — Лице мені запашіло, мов би хтось обсипав мене іскрами. Я мовчки обминув Дерила, зробив ще з десять кроків і станув перед здивованим Млиніком. Стшельци, що в цю хвилину з проклонами викидали аналойчики з церкви, мов остовпіли на порозі церкви, а інші почали перешіптуватися між собою, щось завзято пояснюючи. Мабуть дехто старший віком між ними, пригадав собі той час, як ми разом колись ходили до народної школи та тішилися своєю безжурною молодістю. — Пане команданте! — звертаюся до Млиніка. — На вас тяжить відповідальність за те, в який спосіб розбірка церкви і забезпечення культових предметів будуть переведені". — Млинік мовчав, а я і не зчувся, як почав продовжувати виразно голосно: — „Подумайте над цим, що і безбожник також в щось вірить! Він вірить в те, що Бога не має! Одначе під вашим наглядом розбірають святиню християн, що побудували її в доказ віри в Бога! Розбірає її римо-католицька молодь, яка на інший наказ так само мабудь поводилася б з предметами римо-католицького культу, як сьогодні зі святощами православних! Чи думаєте, пане команданте, що вияв низьких інстинктів у цієї безкритичної молоді є тут конче необхідний?"... „Нєх мі пан вєжи, же я робєм то тылько, цо мі кажом!" — Почувши цю відповідь, я вже не чекав на більше та вернувся на своє подвір'я. Млинік з Дерилом про щось стали говорити. Опісля Дерило почав щось пояснювати „п р а ц ю ю ч и м".

(Закінчення на стор. 4)

Справжня мета

ОРГАНІЗАЦІЇ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ ОКРУГИ 1933 РОКУ

Білокуракинським шляхом, зі слободи Сватове пара гнідих жеребців швидко везуть свіжопофарбовану в чорний колір, тачанку.

В тачанці, позаду, сидять двоє один в цивільному а другий у військовому одягу, людей.

То Московькі гавляйтери, секретар Сватівського райпарткому Всевроложський та начальник Сватівського НКВД ідуть провіряти виконання наказів „мудрого вождя" по своїй дільниці.

На зустріч тачанці, з глибин Старобільсбкого степу, суне обірваний, голодний, пухлий люд.

Ідуть гуртами, ідуть й одинцем. Дехто має якийсь вузлик невідомих речей, а більшість з порожніми руками.

Старі й малі лишили рідні колись затишні й привітні оселі, ідуть самі не знають куди, аби лише врятуватися, від голодної смерти, аби роздобути хоч маленький кусник хліба, вгамувати, бодай хвилево, муки голоду.

Розпухлі ноги не в змозі нести знесилене голодом тіло.

Люд падає; напружуючи останні зусилля, дехто підіймається, декотрі намагаються лізти, рачки, по талій степовій дорозі, а декого лишили останні сили, покидає їх душа невидимим голубом і лине до Творця небесного зі скаргою на жорстокі вчинки напасника.

Ось недалеко, на зустріч тачанці, повагом суне чоловік, колись кремезний, а тепер самі кості обтягнуті шкірою, одягнений в лахміття, тихо опускається на коліна, стоїть так якусь мить, ніби благаючи Всевишнього, щоб скоріше скінчилися його муки й перед тачанкою падає навзнак мертвий. Круто в бік рванули коні, жахаючись злочинної смерти людської, ніби намагалися викинути з тачанки тих, хто спричинив смерть цього, ще не так давно статечного господаря, що своєю працею здобував хліб насущний для багатьох людей.

Від слободи Сватове, до села Кругла, що є на 18 кілометрі, шлях устелений трупом людським, семеро дорослих і двоє підлітків років 13-14, це лиш ранком 11 квітня 1933 року, а скільки лягло трупом до цього, скільки буде після — один Бог відає.

Людям відомо лише, що раннім ранком, щоденно проїжджають спеціяльно зорганізовані бригади, очищаючи шляхи від трупів.

Ось із-за горбка зарябіли обідрані покрівлі будівель села Кругла, та не видно диму, що звичайно стовбами в'ється з димарів до гори, не чути співу пташиного, скрипіння журавлів біля колодязів, не чути реву худоби й ласкавого погейкування господарів, не чути веселого гамору безжурної дітвори, як це завжди ранками далеко в степи летіла ранкова мелодія села. Жодних ознак життя, пусткою віє звідусіль..

В четвертому дворі ліворуч шляху, при в'їзді в село розходились десятка півтора озброєних людей. Це буксирна бригада, надіслана до села заготовляти хліб державі, вони обмацують усі закутки подвір'я, с п е ц і я льними „щупалами", шукають прихованого хліба і далеко від двору чути московську лайку.

До хати заходить уповноважений райпарткому москаль Риков у новому одязі залізничника. На голих дошках полу, прикритий якимсь лахміттям, лежить мертвий господар, біля нього в головах господиня, теж мертва, а серед хати, на долівці, скорчившись від мук голоду, дівчинка років 8. На скрип дверей дівча повертає голівку; побачивши людину воно тихо простогнало: „дядю, хліба".

„Я тебе дам хлеба, кулацкая рожа" і вдарив чоботом дитину в бік. Дівча застогнало, трохи поворухнулося і притихло.

Оглянув повільно хату: ніде нічого немає, жодного одягу, посуду чи взагалі чогось, що свідчило б, що тут живуть люди. Круто обернувся й вийшов з хати.

В той час біля двору зупинилася тачанка й до неї швидко підбіг Риков.

„Ну как с хлєбом?" запитав Всеволжський.

„Да вот іщем, таваріщ секретарь", відповів Риков.

„Хлєб єсть, его спрятало кулачьо и ви должни єго найті".

„Постараємся, товариш секретарь", чулося у відповідь.

„Сколько раскулачілі? запитався начальник НКВД.

„Сорок три пока, таварищ начальник", відрапортував Риков.

„Только смотрі чтоби не масово панімаєш? Єслі примєрно начал с етаво конца деревні, возьми первий двор, пропусті двора три четири и бері следующий, і так далеє, а когда дойдеш до второго конца деревні — паварачівай обратно, ти вєдь понімаєш как ето дело дєлається".

„Понімаю, таваріщ начальник".

„Смотрі, таварищ Риков, помні что тебе партія поручила здесь делать, а 14-го приєзжай на заседаніє бюра паркома, будеш отчітиваться о проделанной работе", приказав Всеволжський. „Досвиданія". Ми должни спешіть в Гайдуковку и Калмикивку, чтото не ладно там, надо помочь ребятам", сказав начальник НКВД і тачанка покотилась до села Містки, щоб звідти Старобільським шляхом їхати до сіл Гайдуківка і Колмиківка, де, як казав начальник НКВД, „чтото не ладно".

Але там було вже „ладно". На 327 дворів Гайдуківки лишилося живих лиш 5 жінок, буксирна бригада райпарткому і невиконаний плян заготівлі хліба державі. Хто ще мав силу рухатися, помандрував із села в невідоме, устелюючи шляхи своїм трупом, а більшість вимерли дома. По хатах і подвір'ях валявся людський труп, розкладався, над селом стояв сморід, бо не було кому підібрати й поховати нещасних.

З буксирної бригади зробилося дві, одна продовжувала даремні шукання „прихованого хліба", а друга попідвішувала на мотузах решту колгоспних коней, що ще не встигли подохнути з голоду, й носила з поля гнилу солому різала її на різку та годувала звислі на мотузках тіні коней.

Не ліпше було й у селі Колмиківка. Та й не лише в цих двох селах, — по всій Старобільщині, від Рубіжної до Мілової, від Уразово до Луганська, як і по всій Україні, трупом лежав, колись працюючий люд.

Злочинна голодна смерть невблаганно скошувала нащадків колись гордих і відважних степовиків, що, не боячись східньої навали, зробили з дикого степу квітучий медом і молоком пливучий край. Косила тих, чиїх прадідів за непокірність заслали до цих степів Петро і Катерина.

А в цей час, всі елевейтори й подвір'я навкруги них, держмлини і приміщення церков — усе було завалене хлібом, навмисне вивезеним із сіл. Хліб, здебільша зсипаний під відкритим небом, намокав, розбухав, проростав і гнив так, як і ті, що продукували його.

Засідання бюра сватівського райпарткому 14 квітня 1933 року відбувалося вже без участи його першого секретаря Всеволжського. Спішною телеграмою викликали до Москви вірного її слугу й звідтам повернувся він вже як другий секретар, ще не існуючого старобільського окружного партійного комітету і заввідділом переселення. Саму постанову про організацію старобільської округи оголосили пізніше.

В другій половині квітня на с т а робільщину с п і ш н и ми транспортами прибували трактори з трактористами, автоколони Донтрансу, Союзтрансу й інших „трансів" і все це кидалося на засів степів, що стояли пустирями. День і ніч автоколони розвозили з елеваторів і складів посівне зерно по полях, а трактористи нашвидку розсівали його.

17 травня 1933 року, до двірця Сватове прибув перший транспорт нових поселенців з Тули й далі транспорт за транспортом прибували з центральних районів Росії, до станцій: Сватове, Куземівка, Кислівка, Мілова й інші. Буксирні бригади перелицьовані на бригади зустрічі. Станції очищені від трупів і бруду, прикрашені червоними полотнищами й величезними портретами „мудрого" і його „соратників".

На залізничних станціях гриміли оркестри, привезені з районів Донбасу. Кругом повно вантажних авт. В повітрі змішалися мелодії оркестр з ревом худоби, криком птиці, людей, свистками паротягів і сиренами авт.

Здавалося, навколо відбувається якась чортівська оргія, о то відбувалася зустріч новітніх колонізаторів. Їх перевантажували з вагонів на авта і розвозили в глибини старобільських степів, разом з усіма їхніми достатками. Лише на сватівської станції розвантажили 75 транспортів, а скільки їх розвантажили на інших — це тайна Москви.

Так червона Москва нищила тих, хто був колись непокірний Москві білій.

К. Омелянович

В інтересі правди і поневоленого нароіу

(Докінчення зі сторони 2-ої)

факти? Припустімо, хтось з виповнювачів анкети не знає як слід історії свого народу і помилиться — то хіба можна з цього робити висновки для історії чи про брак національної свідомости дотичного виповнювача анкети?

У вступі до анкети автори її зазначають, що вона „не має ніякого зв'язку з політикою". Не знаємо яка мета такої заввагн, але в усякім разі вона **не звучить переконливо.** Відомо бо всім, що сьогодні весь світ, вся міжнародна політика стоїть під знаком американо-совєтських взаємин. Тож будь-яке вивчання совєтської дійсности американською суспільністю не може мати тільки абстрактно-науковий інтерес, не може лишитися поза зв'язком з політикою.

Якщо таку заввагу зроблено „для заспокоєння" недавніх діпістів, то знову ж таки це розминається з наміром. Бо діпісти-українці мають огиду не до всякої політики, а до політики совєтської і взагалі антиукраїнської. До американської ж політики, скільки вона виразно заявлятиметься по стороні поневолених большевицькою Москвою народів, у тім числі й українського, — ми ставитимемось не лише з найбільшим співчуттям, але завжди ладні дати всеможливу підтримку, на яку лише здатні. Нам здається, що політика великого й свободолюбного американського народу, який завсіди був проти всякого колоніяльного режиму і гнету, мусіла б бути скерована саме на підтримку нашої віковічної боротьби проти московського колоніялізму. На жаль, розглядана анкета про таку американську настанову аж ніяк не свідчить. **Вона майже не дає можливостей** (хібащо в „примітках") **нам сказати, а світові побачити дійсну правду московськобольшевицького поневолення українського народу.**

Б. Сивенко.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА

„Троянський Шевченко"

Чергова комуністична витхватка в Канаді — цим разом спровадження статуї Шевченка з СССР та поставлення її в місцевості Палермо, Онт. — знайшла між іншим теж свою відповідь на сторінках канадійського передового магазину „Сатердей Найт", який помістив коротеньку статтейку Романа Рахманного п. н. „Троянський Шевченко". Там читаємо:

„Вже від довшого часу нічого так не схвилювало канадійських українців як нахабна й підступна спроба комуністів присвоїти собі поета українського національного визволення Тараса Шевченка. Ця героїчна людина, якою зацікавиться навіть Ч. Дікенс і написав про неї нарис, померла 1861 р. на засланні за царату так само як і померла б на засланні в совєтському Сибіру, якщо б жила одне століття пізніше.

Відносно нечисленна організація українсько-канадійських комуністів отримала статую Шевченка від совєтського уряду і примістивши її на їх власному рекреаційному Ґрунті в Палермо, Онт., мають намір відкрити її святочно 1 липня ц. р. з нагоди 60-тих роковин українського поселення в Канаді.

Крім того вони влаштовують зібрання на стадіоні Мейпл Ліф Гарденс (в Торонті), а реклямуючи його висувають свої претензії до репрезентування 500 тисяч канадійських українців. В той спосіб вони хочуть сторпедувати справжню українську імпрезу з нагоди 60-ліття українського поселення в Канаді, що її заплянував уже давніше на вересень Комітет Українців Канади, отримавши патронат Генерального Губернатора Канади. КУК репрезентує близько 90 відсотків цієї четвертої щодо кількости національної групи в Канаді.

Наглядною метою комуністів у цій країні є скріпити духа серед захитаних лав українсько-канадійських к о муністів, показуючи, як то совєтський уряд цінить і шанує Т. Шевченка і в той спосіб являється приятелем України та на ділі підтримує українську „незалежність". Вони підкреслюють факт, що СССР давав підтримку Сов. Україні під час приймання її до Об'єднаних Націй, а недавно ще й „обдарував" Україну власним прапором та гимном.

На нещастя комуністів приплив 20 тисяч нових українських поселенців до Канади, які перебували під совєтським режимом, значно причинився до поширення правди про совєтсько-російську окупацію України серед канадійських українців, що вже давно є позбавлені зв'язку з рідним краєм. Тому комуністичний підступ з Шевченковою статуєю закінчиться невдачно".

З приводу появи тієї нотатки в „Сатердей Найт" треба сказати, що це був єдиний — поза акцією Відділу КУК у Торонті та заявою о. д-ра Кушніра, президента КУК, — український голос протесту в англомовній канадійській пресі, висловлений українським журналістом.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Вакаційна Оселя розпочала літній сезон неділею дня 1 червня. Власним автобусом й автами приїхало на оселю 70 дітей, що відбудуть там 4-тижневий відпочинок, поєднаний з виховною програмою. Досвідчений персонал в складі пань Козак, Барановської, Дачишин, Яців, а далі директора Гарасима й д-ра Р. Несторовича мають подбати про добрий харч, виховання й здоров'я учасників. Другий сезон на дальших 4 тижні також уже заповнений.

Цього року вакаційна оселя перейшла переорганізацію. З корпорації перетворилася в кооперативу зі 100 доляровими уділами. Кооперативу очолюють цього року п. Д. Заплатинський, голова і інж. Семянчук, секретар. Окрема організаційна комісія, на чолі з п. Г. Масником, цього року відбула кілька шарварків для поправи каналізації й прикрашення оселі.

I так Шікаґо, одиноке місто в Америці, де світська організація (Самопоміч) започаткувала й вивела в люди оселю, без зайвого шуму.

Перевишкіл новоприбулих професіоналістів йде в нас черепашиним ходом, але йде. На думку деяких новоприбувших, включно з президією „Самопомочі", вся трудність полягає в браку фондів. Пробують роздобути позику в одної з американських харитативних організацій. Дехто думає, що вся трудність полягає в незнанні англійської мови. — На підставі того ,що діється в Шікаґо та того, що ми знаємо з життя за останніх 25 літ, все це жадні причини повільного переходу новоприбулих професіоналістів на фахову працю. Що нам все бракує фондів — це правда! Кому їх небракує? Шкода говорити за позичку, бо такої жадна харитативна установа не дасть. Українська довоєнна організація з центів створила мільйони і дала працю тисячам професіоналістів. Треба нам в Шікаґо добрих ресторанів, складів убрань, галянтерії, харчових складів і т. п. Їх можна створити спільними силами й вони не мусять бути українськими, бо доляр добрий, від кого він не приходив би. Але всі ті бизнеси можуть бути контрольовані українським капіталом. Отже, замість думати про позички, творіть кооперативи. Проблема мови важлива — але її можна подужати. Пані Войнарівська, що мала своє дентистичне заведення у Львові, за 2 роки нострифікувала свій диплом і стала тут першим лікарем-дентистом з нової еміґрації. Ходила до школи, а чоловік її — лікар дентист — працював на життя.

Багато наших людей без знання мови працюють в дентистичних, хемічних, картографічних інституціях. В Америці не питають перше, які диплъоми має людина, а питають „Ват кен ю ду?"

Індустріяльна сила Шікаґа не лише в різнородній індустрії, але і в його ґеоґрафічному положенні. Тим часом, як американський уряд думає про відтяження Шікаґа на випадок атомової війни і посилює промислові центри міст Ню-Орлінс і Денвер, промисл і торговля в Шікаґо дійшли до біліонових цифр. Шікаґо має 12,300 фабрик, в яких працює 1,250,000 робітників, що продукують на 12 біліонів всякого добра річно. Сім відсотків усього промислу, 8 відсотків торговлі, 37 відсотків гуртівень, 38 відсотків склепів роздрібного продажу, 39 відсотків виробничих фірм і 40 відсотків рільничого виробництва всьої нашої Америки є в Шікаґо.

До Шікаґо збігається 25 залізничих ліній і 9 місцевих. Що хвилини приїзджає або відходить від нас потяг, а що 2 хвилини літак.

Шікаґо має 2 тисячі експортових і 600 імпортових фірм, а шікаґовський порт приймає 53 мільйони тон товару. Шікаґо — найбільший центр харчевої продукції, а другим з черги у виробі сталі, машин, [illegible]

„Дай Боже здоров'я корові" лунало цілий день 14 червня в місті Гарвард, 60 миль від Шікаґо. Це було свято, призначене на вшанування корови з нагоди „10-го Дня Молока". Триста тисяч фармерів приїхали до міста вибрати „Королеву Молока" та взяти участь у параді. Цілий день пили люди молоко даром, бо доставили його молочарні, які денно купують в районі Гарвард пів мільйона кварт молока. Крім королеви вибрали ще т. зв. місс Амуріка, серто теличку з роду Гелштин, голяндської породи.

Дитяча Радіо-передача є в нас що суботи від 12 — 12:30 год. опівдні. Спонзорами години стали Український Робітничий Союз і Клюб Молоді. Редактор програми — проф. Завадович, тех. ред. Юрій Теодорович, дитячі діялоги веде проф. Левицький, а музику панове Поваляче й Яремович. Програму провадять пані Дзюбинська і д-р С. Самбірський.

Нові газети і журнали родяться як гриби по дощі. Правда, не в Шікаґо, бо нема в нас ні одної газети, зате сила силенна приходить їх до нас з Америки й Канади. Колись так було, що газета чи журнал, появлялися як цього вимагала потреба, тепер появляються нові газети, що, або хочуть всіх погодити, або хочуть орати переліг, або якусь іншу місію сповняють. Доходить до того, що пересічний видатний громадянин в Шікаґо дістає такі газети і журнали: Свобода, Лис, Національна Трибуна, Самостійна Україна, Сучасна Україна, Народнє Слово, Українське Слово, Вістник ОДВУ, Київ, Пороги, Сім Останніх Днів, Наш Клич, Новий Шлях, Український Голос, Український Квартальник, Вісник УККомітету, Вісті Західної Пенсилвенії, Лемко, Гомін України, Наш Вік, Новий Світ, Наш Приятель, Український Робітник та інші. Чи можна всі ті гати й журнали передплачувати й читати? Чи можна мати перегляд, котрі з них ще жиють, котрі животіють, а котрі перейшли до історії? Чи можна простежити оголошення, в яких плямуться післяплатників, як шкідників української преси? Розуміємо, що культурний щабель даної спільноти міряється не лише фунтами зужитого мила, але й величиною преси. Але наша преса, що росте, як гриби по дощі, та так само скоро й гине, не дає й не може дати нам того корму, якого сама не має. Тому й наші газети так подібні до себе, а багато з них це передруки з інших.

З'їзд геологів в Шікаґо ствердив, що проблема консервації ґрунту в Америці важливіша за боротьбу з інфляцією або холодну війну. Рільники, хеміки, геологи й люди, заняті консервацією землі, ствердили, що в Америці винищується грабіжницькою господаркою мільйони акрів лісу річно, використовується надмірно без плянованого плодозміну орну площу. Доходить до того, що тим часом, коли населення ЗДА зростало на 1 мільйон душ річно, посівна площа зменшується рівнож на 1 мільйон акрів річно. Правда, під плуг ідуть свіжі терени, але ті, що відпадають, посилюють т. зв. „дост бовл" — переходять під владу вітрів, які розносять верхній ґрунт з причини грабіжницького господарювання.

Сім тисяч студентів закінчило університети в нашому місті. Є в нас вісім університетів та технічних каледжів, що рік-річно продукують тисячі нових інтелігентних пролетарів. Бо ніде правди діти, так водиться в Америці: що столяр чи мулляр заробляють нераз більше як професор університету. Відомо, що вчителі народних шкіл чи гайскул заробляють ще додатково продажжю різних речей „від хати до хати". Ніхто з цього не робить трагедії, що професор продає мило по домах і ніхто цього не соромиться. Але найздібніші студенти дістають відразу добру працю, що дає надію на майбутнє .Менше здібні, як не знайдуть чого доброго, йдуть до бизнесу.

В Америці нема державного [illegible], нема міністра освіти, тому нікому й реґулювати освіти молоді.

Сенатор Доґлес з Ілиной ствердив у своїй промові до студентів лічниці Монт Сайкай, що Америка продукує річно 5,200 лікарів, отже так само як 1900 року, коли було в Америці 76 мільйонів населення. Для теперішнього стану населення Америка потребує щорічно 8000 нових лікарів.

Степан Куропась

Нові Книжки

Іларіон (проф. д-р Іван Огієнко). — Українська літературна мова. Том перший: граматичні основи літературної мови. 1951. В-во „Госпель Пресс", Саскатун, Канада. 347 стор. Як пише автор у передмові, „книжка має своїм завданням прислужитися виробленню в нас однієї соборної мови, для чого тут і подано окремий 8-мий розділ: „Головні відміни літературної мови від мови західноукраїнської". Ціна з пересилкою в полотняній оправі $4, в паперовій — $3. Замовляти по адресі:

The Gospel Press, 527 — 20-th Street West Saskatoon, Sask.

Д-р Микола Сидор.—Шлях до Городельської Унії (В світлі п о л ь сько-литовсько-українських п р о т и ворічностей). Видання автора. Мюнхен — Ню Йорк, 1951, стор. 156.

Як зазначає автор у передмові, тема праці — польсько-литовські унійні змагання і головно Городельська Унія 1413 року, її причини і наслідки та вплив на українську політично-суспільну й культурну думку.

„Ніч" — четверта книжка роману „Діти Чумацького Шляху" Д. Гуменної вже друкується накладом автора і має вийти через три місяці. Письменниця продовжила приймання передплати по $1,50 до 30-го вересня на адресу:

D. Humenna c/o M. Burawa, 42 Ave „B", New York 9. N. Y.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

НА СТУДЕНТСЬКОМУ КОНҐРЕСІ В БЕРЛІНІ

Як повідомляє Пресова Служба ЦЕСУС-а, в днях 14-17 травня в Берлінї відбувся студентський конґрес европейських університетів. Метою нарад конґресу було, як заявив ректор Саарського університету, проф. Анґелас, створити інтернаціонал е в р о пейських студентів. На нарадах були заступлені представники університетів Австрії, Бельгії, Голяндії, Данії, Італії, Німеччини, Фінляндії, зах. Берліну, Українського вільного університету. ЦЕСУС делеґував на конґрес Бориса Макаренка, який в характері повноправного делеґата репрезентував УВУ. Український делеґат працював у комісії для справ міжнародніх студентських організацій. Берлінська преса і радіо прихильно відмітили активну участь українського делеґата. Проф. д-р Ю. Студинський, рівно ж запрошений від УВУ на конґрес, не брав участи в нарадах, з-за паспортових труднощів не прибувши до Берліну.

УКРАЇНЦІ НА МАДАҐАСКАРІ

На французькому острові Мадаґаскар в Африці перед кількома місяцями поселився український лікар з Парижу д-р Роман Кічун з родиною. Він виїхав туди, як здається, на спеціяльний контракт з французьким урядом.

В Мельборні, Австралія, на міжнароднім базарі Червоного Хреста успішно влаштовано серед крамничок інших національностей крамничку українську, в якій поставлено до продажу різьблені альбоми, вишивані серветки, подушки, інформаційні матеріяли про Україну. Серед інших, крамницю відвідав амбасадор Пакістану, який купив для своєї бібліотеки кілька книжок і брошур про Україну.

Проф. Е. Онацького з Арґентини Рада Світової академії мистців і науковців з осідком в Римі обрала віцепрезидентом кляси української літератури.

НІМЕЦЬКИЙ СПЕЦІЯЛІСТ ДОСЛІДЖУВАТИМЕ ГОСПОДАРСТВО ІНДОНЕЗІЇ

Об'єднані Нації, 13 липня. — Індонезький представник в Об'єднаних Націях, д-р Д. Сумітро, повідомив вчора, що його уряд запросив відомого німецького господарського спеціяліста д-ра Гяльмара Шахта на прослідження господарства тієї країни та можливостей його дальшого розвитку. Д-р Сумітро заявив, що д-р Шахт не матиме жадного окремого призначення і не вважатиметься „дорадником", тільки „гостем" індонезького уряду. Д-р Шахт був головним архітектом господарської стабілізації навіть за каркомних експериментів Гітлєра, а після війни його головним завданням було вимотатися зі судових обвинувачень за співпрацю з нацистами. Його судив і звільнив міжнародній трибунал в Нюрнбергу, а опісля ще кілька разів німецькі суди, але Шахтові таки пощастило звільнитися від закидів щодо його нацизму.

ПРОТИ КОМУНІЗМУ В ШКОЛАХ

Ню Йорк. — 31 промовців виступали в дуже палких і напружених дискусіях в Раді Освіти за і проти проєкту резолюції, яка мала б заборонити використання будинків публічних шкіл Комуністичною Партією, Мжнародним Робітничим Орденом та іншими тоталітарними, фашистськими й підривними організаціями. Резолюцію вніс член Ради від Мангетену Джордж А. Тайман, який вже подавав її раз ще 1947 р., коли вона була провалена. За резолюцію висловились 20 промовців, що представляли Жидівський Комітет Проти Комунізму, Федерацію Клюбів Матерів Квінсборо, Ветеранів Закордонних Воєн, Католицьких Воєнних Ветеранів і Оборонців Конституції. Проти резолюції виступали 12 промовців від імени Американської Робітничої Партії, Вчительської Гільдії (що належить до АФЛ), Американський Союз Цивільних Свобод та Міжнародній Робітничий Орден. Зпоміж цих останніх противників резолюції багато заявляли, що вони формені вороги комунізму, але вони проти резолюції, бо вона нібито являє собою крок до знищення цивільної свободи в Ню Йорку. Проти резолюції виступала і Ліліян Гейтс, дружина Джона Гейтса — одного з 11-ти ув'язнених комуністів.

СОЛЯЦЦО ПРИЗНАВСЯ ДО ВИНИ

Ню Йорк. — Салваторе Тарто Соляццо, ім'я якого стало голосним у цілій країні з приводу „фіксувань" кошикових (бескетбол) змагань в Медисон Сквер Гарден в Ню Йорку, признався тепер до вини і заперечив тільки дві точки з 34 точок обвинувачення. Цей 46-літній шулер находиться в тюрмі від 17 лютого. Вирок на нього западе 4 жовтня. Як заповідають, він залишиться в тюрмі на ціле життя. Крім ошуканства, якого він допускався при кошикових змаганнях, він ще відповідатиме окремо перед федеральним судом за $210,779 податку з 1944 року, який він повинен був заплатити, але через ошуканство не заплатив. Знов департамент справедливости задумує його депортувати до Італії, звідки він походить. Ще рік тому Соляццо був великою шишкою, про яку писали газети як визначну особу. Мешкав в дорогих апартаментах і закладався денно на суму яких $10,000.

„ГОЛОС АМЕРИКИ" І СИМПАТИКИ КОМУНІСТІВ

Вашингтон. — Департамент стейту заявився за те, щоб повести слідство, чи між робітників, які працюють в „Голосі Америки", не вкрутились симпатики комуністів. Закиди, що якраз таке існує, вже розійшлися і викликали велике здивування. Таке слідство вже розпочала Сенатська судова підкомісія внутрішньої безпеки, переслухавши трьох свідків у цій справі ще минулого понеділка. Переслухання були тайні. Імен осіб, яких переслухувано, не подано до публичного відома. Відоме тільки те, що розпитувано, чи симпатики червоних не впливають на те, що „Голос Америки" так обережно обходиться з комуністами та Кремлем. Допитам прислухувався представник департаменту стейту. Він заявив, що має повне довір'я до тих метод, яких вживається для провірки осіб, яких допускається то праці в „Голосі Америки".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська молодь на антикомуністичнім з'їзді американської молоді.

В кінці минулого місяця в Ню Йорку відбувся з'їзд американської молоді. Ініціятором цього з'їзду була організація Каммон Коз і проходив він під гаслом „до боротьби з комунізмом".

На з'їзді взяли участь представники американських шкіл, молодечих організацій та делеґати обох молодечих клюбів — республіканського і демократичного. Між цими делеґатами американської молоді були також делеґати молодечих українських організацій від ОДУМ-у і СУМА. Від ОДУМ-у було десять і від СУМА два.

Делеґація ОДУМ розповсюдила на з'їзді спеціяльне звернення молоді, яка вийшла із комуністичного „раю", *до молоді вільного світу.* В цім зверненні українська молодь закликає молодь вільного світу до спільного антикомуністичного фронту, до спільної боротьби із московським наступом, та щоб поруч цієї боротьби молодь вільного світу проявляла більше зрозуміння до тієї молоді, яка поневолена імперіялістично-комуністичною Москвою.

В цім зверненні є також слова, які на хвилях етеру були передані в цей день „Голосом Америки" в далеку Україну: „Молоде України! Ти є перша, що зазнала великих страждань в боротьбі з комунізмом, але ти ніколи не припиняла цієї боротьби; ми звертаємось до тебе сьогодні — продовжуй цю боротьбу!... Хоча і залізна заслона розділяє нас, але ми завжди з тобою!"

На це звернення Головна Управа ОДУМ отримала гарні відгуки американських молодечих організацій. Вільшість листів кінчаються словами: „Keep up the good work" — продовжуйте корисну роботу.

З'їзд тривав два дні — 23 і 24 червня. Першого дня молодь уважно слухала доповіді визначних гостей. Використовуючи їх поради і науку, другого дня молодь приступила сама до вирішення поставлених з'їздом важливих проблем. Було створено п'ять комітетів із слідуючими питаннями:

1) Постійна організованість і взаємодія.
2) Оборона Америки.
3) Методи поборювання шкідливого і розкладницького комуністичного впливу на американську молодь в школах, університетах, та молодечих організаціях.
4) Ідеали американської молоді.
5) Шляхи, які вивели б Америку із сьогоднішної кризи.

Українські делеґати взяли активну участь у всіх комітетах. Тут нашій делеґації була можливість поділитись думками із американською молодю в так важливих проблемах сьогоднішного дня.

В таких комітетах як: 4, 3 і 1 нашим представникам було легко порозумітись із американською молодю і скоро знайти спільний грунт. Наприклад в комітеті 4 пропозиції Олі Діберт і Петра Матули були сприйняті майже одноголосно. Так само в комітеті 3, в якому були делеґатки Леся Гончар і Анна Затовська. В першім теж обійшлось без дискусії, від ОДУМ в нім був Володимир Дубняк. Трохи інша картина була в другім і п'ятім комітетах. Так як вони своїми темами були дуже близькими, то під час праці їх об'єднано було в один.

Від ОДУМ-у в них були такі представники: Ніна Онищук, Дмитро Наливайко, Володимир Баришполець і Степан Вербоватий. В таких питаннях між нами є великі розходження. Коли, наприклад, ішла мова про те, як бути Америці сильною назовні, то делеґати американської молоді говорили, що потрібно бути сильними мілітарно. В той же час признають комуністам те, що вони сильні в пропаґанді, незадумуючись над тим чому.

Наш делеґат намагався довести американській молоді те, що це добре коли ми будемо сильними мілітарно, але що цього одного не вистачить для того, щоб позбутись раз назавжди загрози від Москви. Дискутант говорив про те, що Америка мусить звернути більшу увагу на внутрішній стан комуно-московської імперії, поцікавитись відвічною боротьбою поневолених нею народів.

Хоч і не було з боку американців заперечень пропозиції українця, але можна було спостерігати і те, які далекі вони від того, про що говорив делеґат ОДУМ-у.

Над питанням якою має бути зовнішня політика Америки велась ще довго дискусія при виробленні всіма комітетами резолюції. Можливо вона була б меншою, якби над Америкою не тяжіло так зване американське русофільство.

Але наша делеґація і тут знайшла собі підтримку і симпатиків. І наш висновок із цього з'їзду такий, що нам потрібно чим більше цікавитись життям Америки і залишати в нім свій слід.

Молодеча організація ОДУМ постановила це одним із перших своїх завдань, і дотепер члени ОДУМ багато корисного зробили в цій ділянці.

С. Вербоватий.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В АВСТРАЛІЇ

Під проводом УВАН в Сідней, Австралія, запроєктовано заснувати постійний Український Музей. Ініціятором заснування став проф. Сильвестер Гаєвський (архиєпископ Сильвестер). Проєктований музей має намір збирати всілякі матеріяли, що засвідчують українську культуру та українські традиції, з усіх кінців світу, щоб наступні покоління австралійців українського походження знали історію та культуру країни своїх предків.

В Клівленді, Австралія, поселилося понад 1000 українців. Постала українська громада, в якій досі зареєструвалося 150 членів. Зорганізовано 3 гуртки самодіяльности — драматичний, хоровий і спортовий. Хор і група танцюристів брали вже участь в міжнаціональному концерті в Брісбен та дали Шевченківський концерт. Появилося перше число циклостилевого місячника „Інформаційний листок української громади в Квінсленді".

● **Скоротити** на $165,000,000 видатки Департаменту Сільського Господарства пропонує Конґресові фармарська організація для поборювання інфляції.

Холмські переживання

(Докінчення зі сторони 2-ої)

Менш галасливо ішла дальша розбірка, а Дерило сам власноручно носив частини іконостасу й образи, взявши собі до помочі солтиса.

Зацікавлення поляків, що приглядалися з-поза плота, що раз меншало. Небо затягалося дрібними, але густими хмарками, що насували від заходу. Хто пригадав собі, що має непов'язані жито — йшов в поле. Коло п'ятої години пішла також і моя мати, мовляв, може щось буде там робити. Проходячи попри руйновану церкву, трикрать перехрестилася, як велів звичай. Ніхто, навіть здібний до всього Марцін, не пробував грубіянських жартів. Голови „працюючим", якось сумно поспадали вниз, мов хлопчакам, що вперше бачать когось чужого та мусять щось відповісти на його питання. „Робота" чомусь повільнішала. Коло шостої години Лось пішов снопи возити, а Дерило став принаглювати, щоб „нічого не залишалося на другий день".

Коло восьмої години небо сповнилося темносиніми хмарами.

На місці, де ще передполуднем стояла православна святиня, залишилася лиш купа дощок. Марцін відійшов під дзвіничку, що раніше служила і за сторожку. Обухом сокири вдарив в рейку, що заступала дзвін, що скликував вірних на молитву. Збуджена шина заграла сумну пісню, що нагадувала передобідню мелодію, яка полями плила від горішньо-потіцької церкви. Мабуть ця пісня пригадала щось душі Млиніка закутій в однострій польського поліцая. Може викликала в нього спогад православного похорону його матері або батька в Скербешеві? Сердито заборонив командант Марцінові строїти жарти і глумливий сміх стшельців та цальварковців — замовк.

Почав накрапляти дрібний дощ, а голос шини все стихав і стихав, немов розпливався в небесних сльозах.

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АКРОН, О. — Повідомляється всіх членів Бр. Сош .св. Духа, від. 295, що піврічні збори відбудуться в неділю, 22. липня, в 1:30 пополудні, в церковній галі на розі Abel & Washington. Проситься прибути на ці збори і вислухати піврічного звідомлення уряду. Довгуючі члени повинні вирівняти свої залеглости. — О. Зепко, предс.; М. Петруха, кас.; В. Пулк, секр.

МИЛВОКІ, ВІС. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103, відбудуться в суботу, 21. липня, в год. 7-ій ввечорі, в церковній галі, 1231 Scott St. Проситься всіх членів, як місцевих так і позамісцевих, прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Також пригадується довгуючим членам, щоб вирівняли свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: Т. Танін, предс.; П. Стецик, кас.; Т. Варсук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21. липня, в год. 7. ввечорі, в Домі Тов. У. А. Горожан, 847 Н. Фреклин вул. Проситься членів прибути, а зокрема тих, що ще не забрали своїх дивіденд. — С. Чорномаз, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. липня, в год. 1-ій попол., в У. Н. Домі, 4655 Мартін. Проситься членів прийти на час, бо маємо багато справ до полагодження. Кожний член повинен прийти і забрати чека-дивіденду, так само просимо новоприбулих громадян, щоб прийшли і вписались до Бр. і У. Н. Союзу. — В. Братусь, предс.; В. Білінський, кас.; В. Вартош, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 21. липня, в год. 7:30 ввечорі, в галі У. Д. Гор. Клюбу, 31-14 — 30 Еве. Просимо всіх членів і члениць прийти на збори. Буде звіт контр. комісії за другий квартал. Хто не отримав ще дивіденди, повинен прийти на збори і забрати. Члени, що довгують, повинні вирівняти свої довги. — За уряд: М. Галан, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками дванадцяти мільйонового Союзового майна!

ТАРЗАН, ч. 2632. Поза темрявою

Мандрівники пробивалися крізь дикий електричний шторм, який раптом спалахнув над ними.

Вони не могли ні бачити ні чути крізь галасливий вітер і сліпучий дощ.

В розпалі шторму їх зненацька вхопили з-заду чиїсь дужі руки.